

Karis Svartå slott

Platsen för provdiket år 2003 i höstskrud (foto Svarta slott)

Provutgrävning av en stenåldersboplats
J. Fast 2003

INNEHÅLL

1. INLEDNING	1
2. KARIS SVARTÅ SLOTT - Provutgrävning av en stenåldersboplats	2
3. UTGRÄVNINGSSOMRÅDETS BELÄGENHET OCH TOPOGRAFI	3
4. UTGRÄVNINGSTEKNIK OCH DOKUMENTATION	3
5. PROVGRÄVNINGENS FYND OCH KULTURLAGER	4
5.1 Kulturlagret i provdikedet vid allén	4
5.2 Kulturlagret i provgropen i slottsparken och på Svartåns östra strand	4
6. SAMMANFATTNING	5
7. NEGATIVFÖRTECKNING	6
8. UTGDRAG UR GRUNDKARTA	7
9. ÖVERSIKTSKARTOR	8
10. BILDPLANSCHER	10

1. INLEDNING

Senhösten år 2000 i samband med grävning av ett nytt statyfundament, intill allén i Svartå slotts park, påträffades boplatssfynd och en stensatt eldstad från stenåldern strax söderom själva slottet. Sommaren 2001 gjordes en mindre provutgrävning i slottsparken kring fyndplatsen. Den första provgrävningen påvisade entydigt att platsen bebotts under typisk kamkeramisk tid för omkring 6000 år sedan.

Utgrävningen år 2003 utgjorde en direkt fortsättning på den första provgrävningen och syftade till att undersöka boplatstens bevaringstillstånd främst under själva parkallén.

Provutgrävningen genomfördes den 2-13.6.2003 under ledning av undertecknad. Som utgrävningssassistenterna fungerade Arttu Ahava och Anu Seppälä och som grävare frivilliga oavlönade amatörarkeologer från Västnyland och Helsingforsregionen. Utgrävningen finansierades av Svartå slott. Utgrävningens fynd uppbevarades i Ekenäs museum efter utgrävningen där även en del av utgrävningens efterarbeten utfördes i enlighet med det beviljade utgrävningstillståndet. Jag vill rikta ett stort tack till alla samarbetsparter för ett flexibelt och lyckat samarbete i god anda.

Helsingfors den 23.12 .2003

Jan Fast
ansvarig utgrävningssledare

2. KARIS SVARTÅ SLOTT = SVARTÅ SLOTTSPARK (220 01 0110)
 - Provutgrävning av en stenåldersboplats *och förtämningsregistret*

Fornlämningstyp: **Stenåldersboplats (typisk kamkeramisk tid)**

Klass: **I**

By: **Knapsby**

Lägenhet: **3 Svartå slott
 (ägare Magnus Linder, adr. Observatoriegatan 8D 00140
 Helsingfors)**

Grundkarta: **2014 12**

Utgrävningsomr. koord: **X= 6671 71
 Y= 2491 25
 Z= 26-29 m.ö.h.**

Utgrävningens fynd: **NM 34305:1-308 (diar. 22.12.2003)**

Tidigare fynd: **NM 33117 (provgrävning 2001)**

Tidigare undersökningar: **Inspektion (utgrävning av eldstad) J. Fast / H. Jansson 2000
 Provutgrävning J.Fast 2001**

Sidorna 10-13 är bildtavlor och innehåller bilder av negativen nr: 129155 -129161.

En förteckning över negativen finns på s. 6.

3. UTGRÄVNINGSSOMRÅDETS BELÄGENHET OCH TOPOGRAFI

Stenåldersboplatsen ligger i den södra delen av parken vid Svartå slott, ungerfär 50-70 m söderom herrgårdens huvudbyggnad. Fornlämningen ligger idag på ett näs runt vilken Svartån rinner. Svartåns yta är här 23-24 m.ö.h. efter att åns vattennivå reglerats i samband med byggandet av ett elkraftverk. Som ett resultat av dessa sentida förändringar är områdets topografi ganska likadan som under stenåldern.

Boplatsområdet sluttar svagt mot söder och i parken växer mest glest planterade ståtliga träd och buskar. Största delen av parken är belagd med gräsmatta som genomskärs av flere parkgångar och allén där 2003 års provutgrävning förrättades.

4. UTGRÄVNINGSTEKNIK OCH DOKUMENTATION

Platsen för provdiket utsågs på basen av 2001 års provgropar. Allégruset vid provgrävningsområdet hade redan vid den första provgrävningen visat sig vara för hårt packat för att avlägsnas för hand. Före provutgrävningen avlägsnades gruset därför med bobcat. Arbetet lyckades synnerligen bra och metoden kan rekommenderas även i fortsättningen. Allégruset bestod av tre gruslager ett 15 cm tjockt nytt lager av sepel och under det ett några cm tjockt grått grusskikt. Allra underst låg ett 10 cm tjockt sotblandat grusskikt (möjligen den äldsta alléns gruslager) och under detta tog stenåldersavlagringarna vid.

Efter att allégruset avlägsnats täcktes hela utgrävningsområdet med ett stadigt tält Profilerna kläddes med terrassbredläggning så att besökare lättare kunde bese utgrävningen utan att riskera att rasera profilerna. Utgrävningsområdets kanter och profiler rätades härefter ut och grävningsområdet snyggades upp med spade. Grävningsarbetet utfördes härifrån med murslev och sopskyffel i sedvanliga kvadratmeterstora rutor och i 10 cm:s lager.

Inom grävningsområdet framdagades två sentida störningar i lagerföljden, nämligen ett kabeldike och en nedgrävning med svart sot- och koljord och slagg som kan ha att göra med brukets järnhanterings faciliteter.

All grävd jord sållades genom ett finmaskigt såll (4 mm). Vid sållningen tillvaratogs mängder av små keramiksmulor småsmå avslag och några små flintföremål samt ett fragment av en metkrok av ben. Sållningen av den grävda jorden försnabbade till en viss mån utgrävningsarbetet. Tillvaratagandet, rengörande samt katalogiseringen av de tusentals små keramiksmulorna var däremot mycket tidskrävande varför tillvaratagandet av allt keramiskt fyndmaterial under kommande större utgrävningar måste ägnas en grundlig eftertanke. Enligt undertecknad kunde minimimåttet för tillvaratagna krukbiter vara t.ex. 1x1 cm.

En del av fynden rengjordes redan under utgrävningen. På grund av det ostabila vädret och den hårda vinden måste rengöringsarbetet avbrytas den andra grävningsveckan. Resten av fynden rengjordes på hösten vid Ekenäs museum där även fynden uppbevarades efter utgrävningen.

Provutgrävningen dokumenterades fotografiskt (svartvita och digitalfotografier) samt genom att rita nivåkartor med 10 cm:s mellanrum. Provdiket samt provgroparna utmärktes även på en översiktskarta.

Som utgrävningens fixpunkt användes statyfundamentet för alléns Diana staty (dess sydöstra hörn). Fixpunktens höjd var 26,43 m.ö.h. (tal 148).

5. PROVUTGRÄVNINGENS FYND OCH KULTURLAGER

Jordmånen på grävningsområdet bestod av nästan helt stenfri mycket fin sand. I de sydligaste rutorna i provdiket var jordmånen sgs. genast under gruset hård tät, fyndfattig lera. Kulturlagret var gråbrunt och gråfärgat och 5-40cm tjockt. Såsom tidigare korrelerade färgningarnas intensitet även i år med fyndmängden. Desto starkare färgningar desto mer fynd.

5.1 Kulturlagret i provdiket vid allén

Fyndlagret var tjockast och starkast färgat i provdikets mittersta delar. De överst- och lägstbelägna rutorna däremot i det närmaste fyndtomma.

Lerkärlsbitarna tillhör stilart II:1-2 (typisk kamkeramik). Orneringen är vanligen utförd med smal streckliknande kamstämpel som applicerats på kärlväggen i geometriska i nästan helt yttäckande zoner. Gropar och gropliknande avtryck har stilenligt applicerats i zoner och görklar mellan kamstämpel avtrycken. Några kärl har uppenbarligen varit målade med rödockra. Kärlranden är oftast snett avskuren och inåt förtjockad. Kärlranden har på samtliga kantbitar ornerats med smal snedställd kamstämpel. Lergodsets täthet varierar mycket, likaså även kvaliteten på bränningen. Som avmagringsämne har åtminstone stenkross, organiskt material och bränt ben använts.

Ett kännpakt drag i fyndmaterialet är den proportionellt sett rätt stora mängden av flintavslag (ungefär lika mycket flinta och kvarts). Flintavslagen är också förhållandevis stora. Många av flintavslagen uppvisar slitspår och tryckretuschering. Inga större hela stenföremål påträffades vid utgrävningen däremot många fragment av pilspetsar skrapor o. dyl. Fragmenten av slipade stenföremål lyste med sin frånvaro.

2003-års utgrävningsfynd fynd stöder ytterligare dateringen av boplatsen till enbart typisk kamkeramisk tid.

5.2 Kulturlagret i provgropen i slottsparken och på Svartåns östra strand

Eftersom tiden medgav grävdes en större 4 kvadratmeter stor provgrop i slottsparken. Provgropen sammanföll med en av provgroparna från provgrävningen år 2001 (se översiktskartan). I provgropen täcktes stenålders kulturlagret av omkring 30 cm nästan fyndtom (inga förhistoriska fynd) mörk mylla. Kulturlagret var 10-20 cm tjockt och rödbrunt till färgen. Jordmånen var betydligt stenigare än vid platsen för provdiket. Fynden var likartade som fynden från provdiket.

I åkern på Svartåns östra strand grävdes den första utgrävningsveckan två kvadratmeterstora provgropar. Båda provgroparna var fyndförande och innehöll avslag av flinta och kvarts. Mullagret var tjockt och boplatslagren omrörda av långvarigt jordbruk. Inga fler provgropar grävdes år 2003 p.g.a. att tillstånd inte söktes för detta ändamål och på grund av resursproblem. Ifall arkeologiska utgrävningar i framtiden förrättas i detta område är extensiv maskinell avtorvning och långa provdiken att rekommendera.

6. SAMMANFATTNING

Vid provutgrävningen av stenåldersboplatsen i Svartå slottspark i Svartå i Karis utgrävdes den 2-13.6 ett område på 34 kvadratmeter (provdike och några provgropar). Provutgrävningens relativt rikliga fynd härstammar från typisk kamkeramisk tid och bekräftar således de tidigare dateringarna av boplatsen. Boplatsens kulturlager befanns vara i gott skick även under parkallén kanske med undantag av de allra översta centimetrarna.

Ur provgroparna som grävdes på den östra sidan av Svartån erhöles enbart avslag av flinta och kvarts. Fynden ger en fingervisning om att boplatsen sannolikt sträckt sig långt åt det hållet också. En halvfärdig hålsten som påträffats söderom parkens boplatsoområde (även denna på andra sidan Svartån) visar på stenåldersaktivitet även på denna branta strandremsa nedanom "Tornet". Denna del av boplatsoområdet kartläggs under fältsäsongen 2004.

Den typisk kamkeramiska stenåldersboplatsen är ytterst värdefull både genom sitt goda bevaringstillstånd och sin belägenhet i den kulturhistoriskt unika slottsparken. Provgrävningsfynden på Svartåns östra och södra stränder ger antydningar om att boplatsen är betydligt större än de första fynden låtit antyda. Fortsatta undersökningar för att fastställa boplatsens karaktär är att rekommendera och har även förespråkats av slottsherre Magnus Linder. Utgrävningsverksamheten bör i första hand begränsas till grusgångarna och allén för att skydda den känsliga parken och dess planteringar.

7. NEGATIVFÖRTECKNING

Negativen:

f. 129155 Provgropsgrävning på Svartåns östra strand. Från NV

f. 129156 Svartå slottspark från söder. Utgrävningsplatsen övertäckt med ett tält i bildens mitt. Hålstenen Nm 34305:308 hittad ungefär vid den lilla bron i förgrunden.

f. 129157 Provdiket i nivå 1. Från N. Provdiket i nivå 2. Från NNO.

f. 129158 Provdiket i nivå 2. Från NNO.

f. 129159 Provgrop i slottsparken. Foto från SSV.

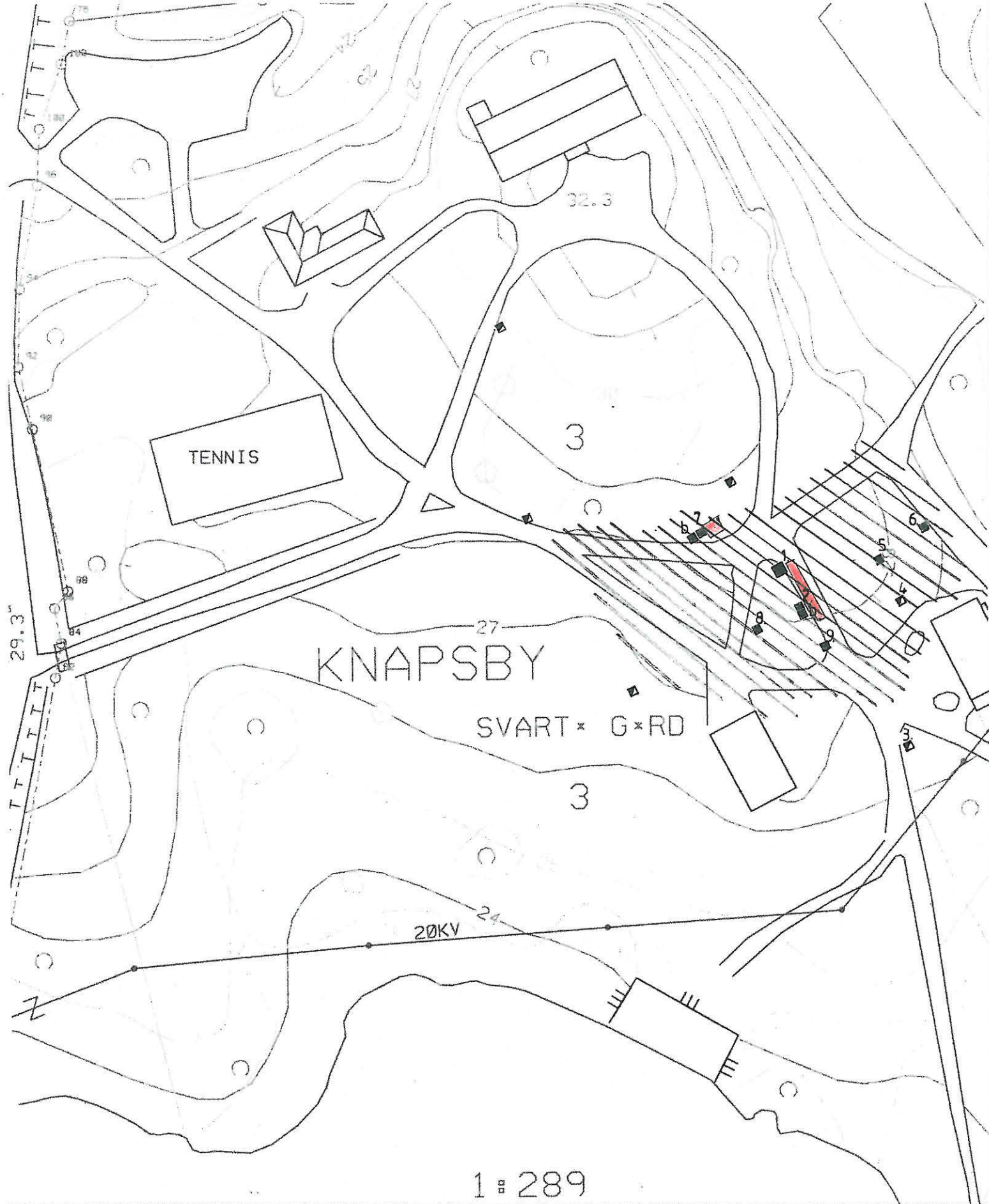
f. 129160 Slottsparkens provgrop i nivå 1 Foto från V.

f. 129161 Provdiket i nivå 3. Från SSV

KARIS KNAPSBY SVARTÅ SLOTT
Utdrag ur grundkarta 1:20 000 (2014 12 Kirkniemi)

Utgrävningsplatsen utmärkt med rött

1:289

KARIS KNAPSBY SVARTÅ SLOTT 2007/2003
Översiktsskarta 1:1000

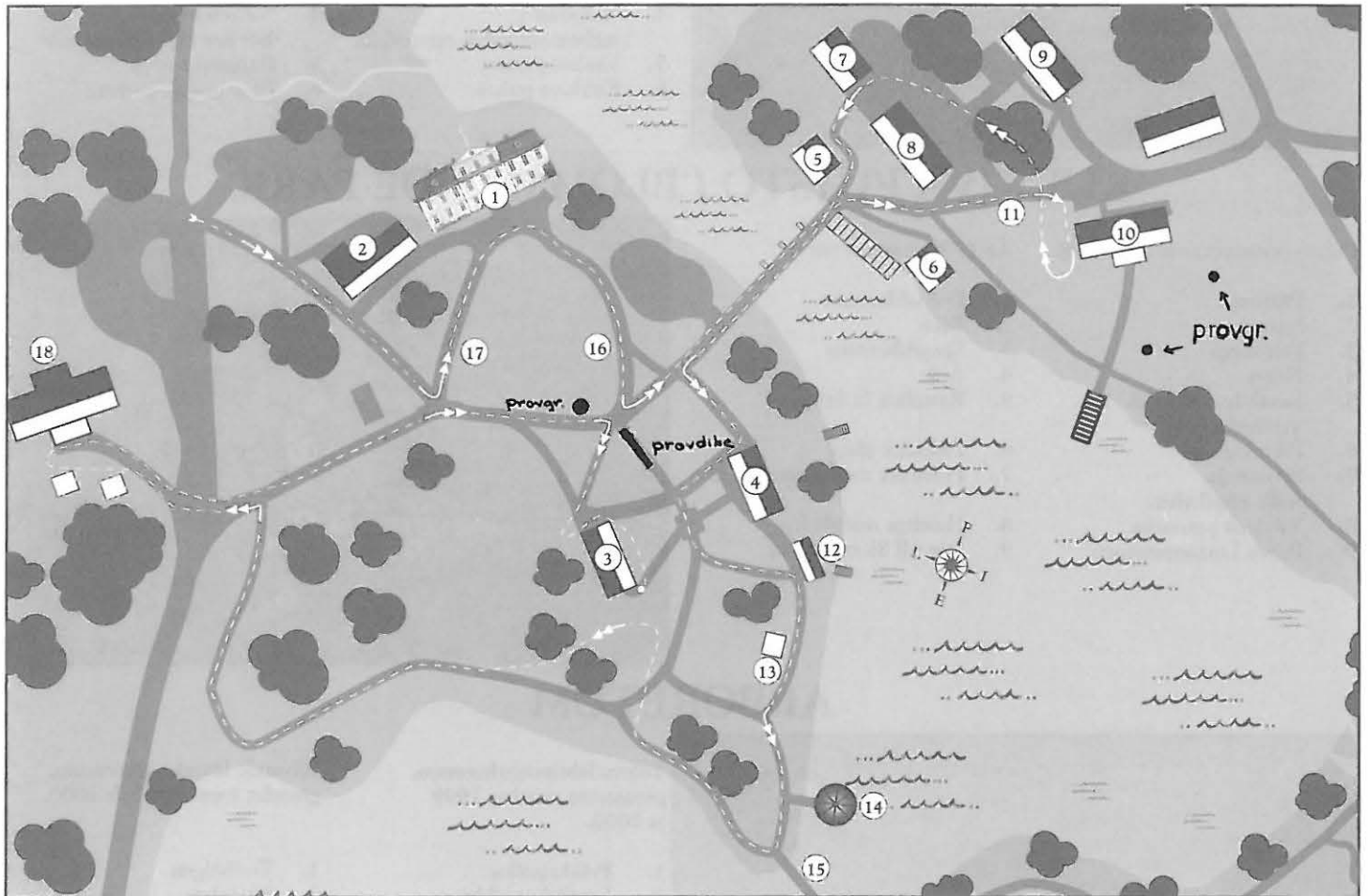
- //// Stenåldersboplatz
- Provgrop (fyndförande)
- ▣ Provgrop (fyndtom)
- ▬ Provdike 2003
- ▭ Provgrop 2003 (2x2 m)

Mustion Linnan puistot Svartå Slotts parker

PROVDIKE OCH PROVGROPAR 2003

LINNANPUISTO / SLOTTSPARKEN

Perustettu 1700-luvun lopussa

--- Kävelyreitti, jonka varrella kasvit on varustettu nimilapuin

1. Linna, museo
2. Edelfelt, hotelli
3. Talli, kokoustila
4. Ravintola Linnankrouvi, Reception
5. Makasiini, kokouktila
6. Merlinin Torn, sviitti
7. Pikkutupa, hotellihuoneita
8. Isotupa, hotellihuoneita
9. Paanutalo, hotellihuoneita ja kokoustiloja
10. Orangeri, sauna ja 2 sviittiä
11. Trädgårdsbacken (Puutarhamäki)
12. Rantasauna
13. Kanala
14. Huvimaja
15. Lemmensilta
16. Kanadanhemlockki
17. Korkkipuu
18. Kirkko

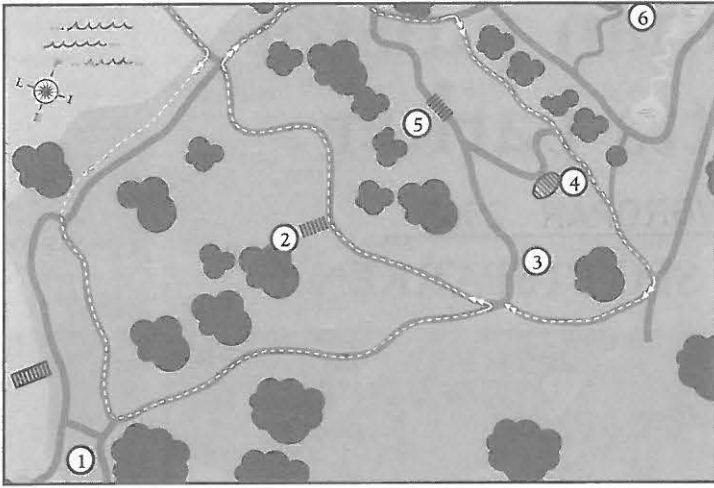
Grundad i slutet av 1700-talet

--- Promenad med etiketterad växtlighet

1. Slottet, museum
2. Edelfelt, hotell
3. Stallet, konferensrum
4. Restaurang Slottskrogen, Reception
5. Magasinet, konferensrum
6. Merlins Torn, svit
7. Lillstugan, hotellrum
8. Storstugan, hotellrum
9. Spånhuset, hotellrum och konferensrum
10. Orangeri, bastu och 2 sviter
11. Trädgårdsbacken
12. Strandbastun
13. Hönshus
14. Lusthus
15. Kärleksbron
16. Hemlock
17. Korkträd
18. Kyrkan

Kuljethan poluilla! Kiitos
Vänligen promenera längs stigarna! Tack

STORA ENSO PUISTO / STORA ENSO PARK

Vanha Tryckbackan puisto, perustettu 1800-luvun puolella välissä.
 --- Kävelyreitti, jonka varrella kasvit on varustettu nimikyltein.

Trycksbacka gamla park, grundad i slutet av 1800-talet.
 --- Gångstig med etiketterad växtlighet.

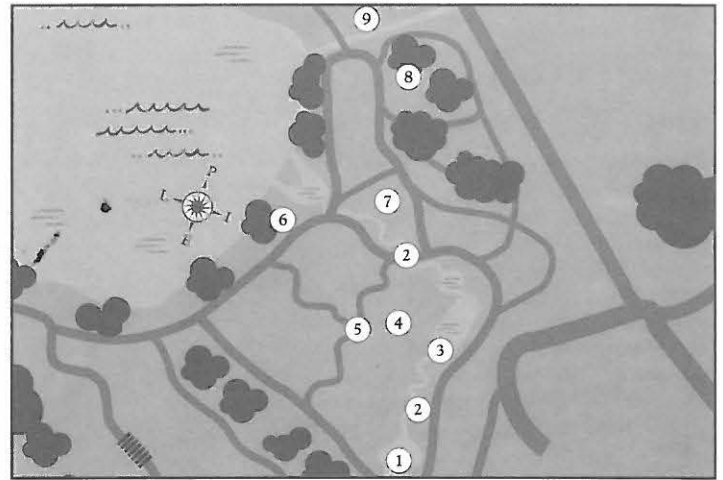
1. Peikkopolku
2. Tempeli
3. Fasaanitarhan jäänteitä
4. "Grottan", malminäytteiden ottopaikka
5. Vanhat portaat
6. Kukkiva puisto

1. Trollstigen
2. Templet
3. Rester av en gammal fasangård
4. "Grottan", här har tagits malmsprov
5. Gammal trappa
6. Blommande parken

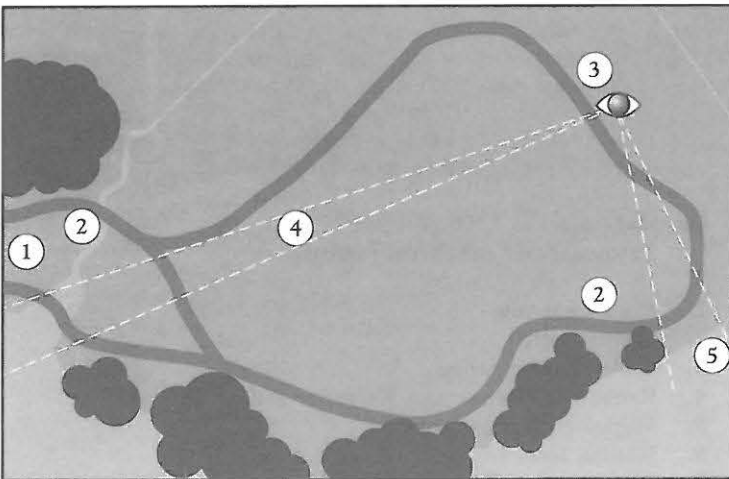
KUKKIVA PUISTO / BLOMMANDE PARK

Puisto perustettu vuonna 1998. År 1998 grundad park.

1. Päälampi	1. Huvuddammen
2. Puro	2. Bäck
3. Peililampi	3. Spegeldammen
4. Niitty	4. Äng
5. Levähdyspaikka & yrttitarha	5. Rastplats & örtagård
6. Piknik-alue	6. Picknick plats
7. Perennoja, joilla nimikyltit.	7. Perenner med namnetikett
8. Salainen puutarha	8. Hemliga trädgården
9. Polku Linnanpuistoon	9. Stig till Slottsparken

ARBORETUM

Tuleva lehtipuuarboretum, perustettu vuosina 1999 ja 2000.

Blivande lövträdsarboretum, grundat åren 1999 och 2000.

1. Peikkopolku
2. Levähdyspaikka
3. Näköalapaikka
4. Näköala kirkkoon
5. Näköala myllylle

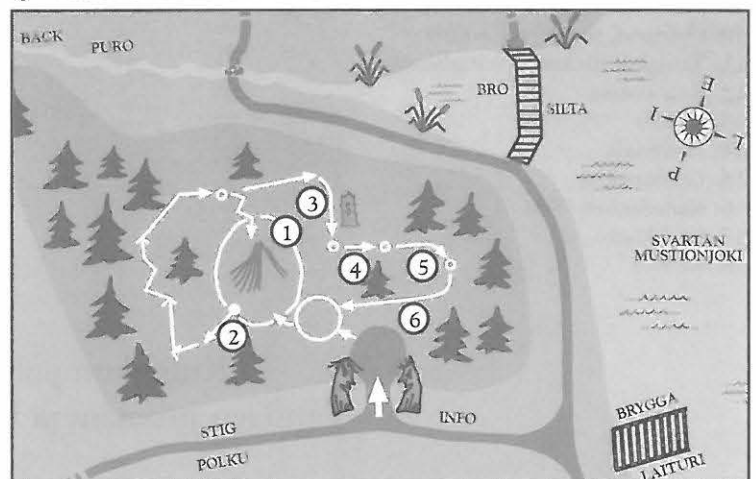
1. Trollstigen
2. Rastplats
3. Utsiktsplats
4. Utsikt mot kyrkan
5. Utsikt mot kvarnen

PEIKKOPOLKU / TROLLSTIGEN

Lasten leikkipaikka, perustettu vuonna 1998.

Lekplats för barn, grundad år 1998.

1. Tiipii	1. Tipi
2. Kiipeilyrata	2. Klätterbana
3. "Peikkokuninkaan sali"	3. "Trollkungens sal"
4. "Hämähäkkikäytävä"	4. "Spindelgång"
5. "Hyppykiviä"	5. "Hoppstenar"
6. Levähdyspaikka	6. Rastplats

Kuljethan poluilla! Kiitos
 Vänligen promenera längs stigarna! Tack

KARJAA MUSTION
LINNA 2003

KOEOJA TASOT 1-2

MK 1:50

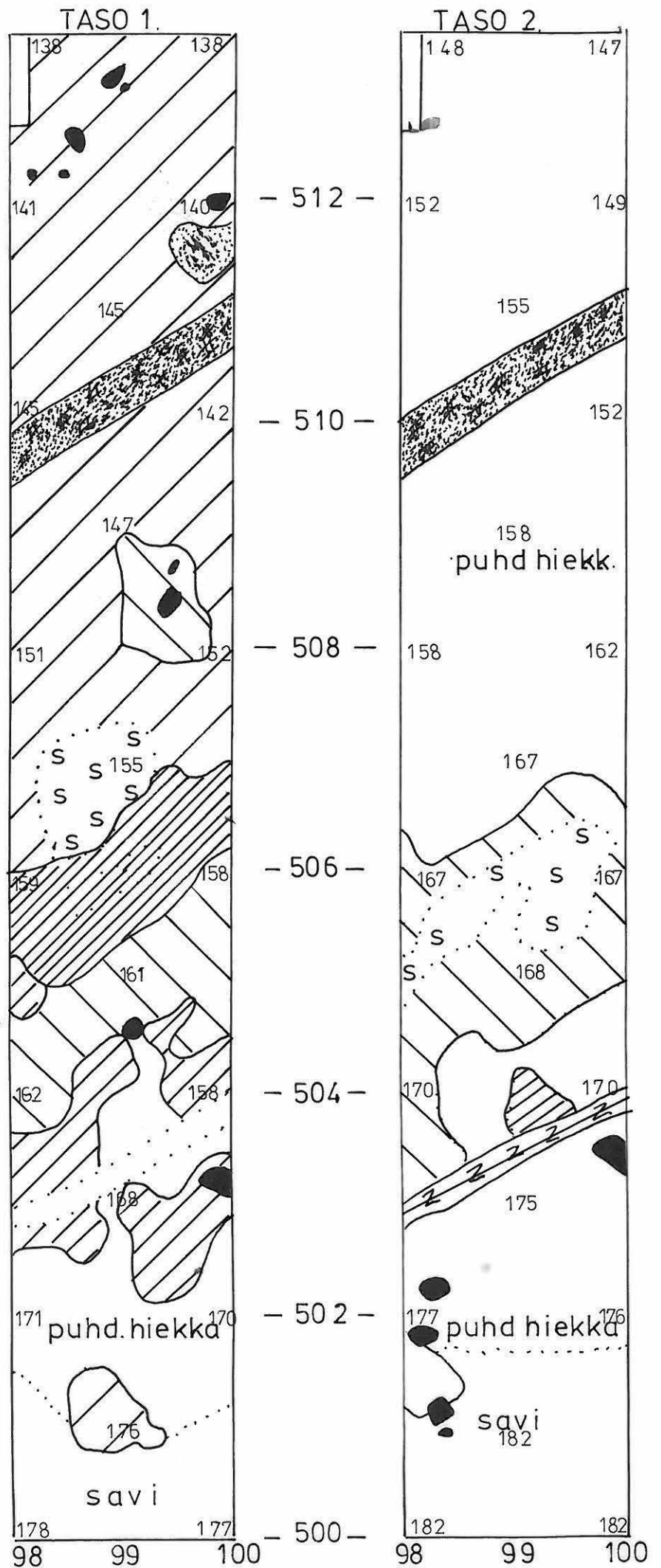
KP 148 (26,43 mpy)

PIIRT J. Fast

0 2m

- HEIKKO HARMAA LIKAMAA
- HARMAA LIKAMAA
- VAHVA HARMAA LIKAMAA
- HEIKKO RUSKEA LIKAMAA
- SILTTI
- NOKI JA HIILI

KARIS SVARTÅ SLOTT J.FAST 2003

F 129156

Svartå slottspark från söder. Utgrävningsplatsen övertäckt m. tält i bildens mitt. Hålstenen NM 34305:308 hittad ungefär vid den lilla bron i förgrunden.

F129155

Provgropsgrävning på Svartåns östra strand. Från NO.

KARIS SVARTÅ SLOTT J.FAST 2003

F129157

Provdiket i nivå 1. Från N.

KARIS SVARTÅ SLOTT J.FAST 2003

F129158

Provdiket i nivå 2 .Från NNØ.

F129161

Provdiket i nivå 3 .Från SSV.

KARIS SVARTÅ SVARTÅ SLOTT J.FAST 2003

F 129159

Provgrop i slottsparken. Foto från SSV.

F 129160

S lottsparkens provgrop inivå 1. Foto fr V.

KARJAA MUSTIO MUSTION LINNA

Pk. 2014 02 ~~Mustio~~ *Kivikautinen*
x = 6671 71, y = 2491 25, z = n. 26 - 29
Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus
Mustion Linna
Tutkimuksen johtaja: HuK Jan Fast

Mustion Linnan puiston kivikautisen asuinpaikan koekaivauksia jatkettiin kesällä 2003. Koekaivauksessa asuinpaikan kulttuurikerroksen todettiin säilyneen hyvin myös puiston sorakäytävien alla. Löydöt olivat runsaat mutta varsin tavanomaiset tämän ajanjakson asuinpaikalle. Jatkossa kaivauksia tulisi suorittaa nimenomaan puistokäytävien alueella kulttuurihistoriallisesti arvokkaan puiston ja sen istutusten suojelemiseksi.

Mustionjoen itärannalle tehdyistä koekuopista saatiin myös talteen kivikautisia asuinpaikkalöytöjä. Löydöt antavat viitteitä että asuinpaikka on huomattavasti luultua laaja-alaisempi.

Löydöt: KM 34305:1-308
Ajoitus: Tyypillisen kampakeramiikan aika
Tutkitun alueen laajuus: N. 34 neliometriä
Kenttätöaika: 2-13.6.2003
Tutkimuskustannukset: Mustion Linna
Tutkimusraportti: Jan Fast 23.12. 2003. Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa